

Den postmoderne fascismes konstante farce

Astrid Plum

AFD kampagneplakat fra 2019. "Peberspray virker ikke altid. Det gør god politik."

I gårsdagens afsnit talte vi om den amerikanske lingvist George Lakoffs politiske metaforer. Tilbage i 1995 beskrev han konservatismen som baseret på den "strikke far". I dag skal vi se nærmere på en af det 20. århundredes største faderskikkelser: Adolf Hitler.

Fredag i sidste uge mødtes USA's præsident Donald Trump med den nye borgmester i New York, den 34-årige Zohran Mamdani. Mødet gik godt, det sagde de begge to, hvilket alle var temmelig overraskede over. De daskede lidt til hinanden. Trump siddende ved bordet i Det Ovale Værelse, Mamdani stående. En journalist spørger ind til deres uenigheder. Mamdani har gentagne gange i løbet af sin valgkamp kaldt præsidenten en "fascist", hvortil journalisten spørger, om Mamdani bekræfter, "at du mener, at præsident Trump er en fascist?"

Trump smiler og afbryder Mamdanis begyndende svar med en hånd på armen. "Det er okay, du kan bare sige ja." Mamdani smiler: "Okay, jamen ja." "Det er nemmere end at du skal til at forklare det," svarer præsidenten og griner over, at manden ved siden af ham mener, at han er fascist.

"Hvordan genkender man en fascisme, når man ser én?" spørger den tysk-amerikanske historiker Dagmar Herzog i sin bog *The New Fascist Body* fra 2025. Vi lever ikke længere i en tid efter fascismen, men derimod midt i den igen.

I størstedelen af sin karriere har hun beskæftiget sig med seksualitet, religion og Holocaust med fokus på post-Nazi-erindring- og politik. Og i hendes seneste bog forklarer hun, hvordan samtidens fokus på kropspolitik hos henholdsvis USA's republikanere og Tysklands Alternative für Deutschland kan beskrives som værende en del af en postmoderne fascistisk politik:

"Postmoderne i den forstand, at den er klogt selvreflekterende og glædeligt leger med sandhedens uundgåelige bestridelse og dens ustabilitet. Fascistisk, fordi den er gennemgribende fjendtlig over for idealerne om menneskelig lighed og solidaritet, og ondskabsfuld over for dem, den identificerer som sårbare; fordi den spreder racebaserede forklaringer på, hvad der faktisk er mere kompliceret økonomisk og social dynamik; og ikke mindst, fordi den appellerer til narcissistiske længsler efter storhed."

Det hele er en leg, fortæller Dagmar Herzog til Føljeton. Herzog har især beskæftiget sig med Alternative für Deutschland, det ekstreme højrefløjsparti, der tidligere på året fik 20,8 pct. af stemmerne i Tyskland, altså hver femte stemme. En del af AfD's strategi og måde at udøve politik på, er ved at modsige sig selv og gøre alt til en joke, siger hun. Heraf "det postmoderne". De gør især brug af kunstig intelligens, og et af Herzogs eksempler er bl.a. en video, AfD lavede sidste år, "Remigration Hit". En musikvideo, hvori et arisk barnebarn spørger sin ariske bedstefar, om hvordan Tyskland er blevet så godt, som det nu er. "Det hele begyndte med den store remigration", svarer bedstefaren. Videoen klipper dernæst til et fly bemanded af kunstige ariske piloter og stewardesser, der deporterer grupper af brune og sorte mænd, imens der spilles en dårlig technosang, som flere medlemmer af AfD's ungdomsafdeling senere har sunget til deres valgarrangementer: "Deportér dem alle sammen," går den.

"Det er en meget bevidst og direkte genklang af nazistisk materiale, fuldstændig ublu – af stolte Hilterjugend-drenge og 'ariske' piloter," siger Herzog.

"Der er endda et subplot om det, man på tysk ville kalde Gutmenschen, eller bare 'de woke'. Med andre ord, unge venstreorienterede hvide personer, der er kede af det, fordi de vil vise solidaritet med de brune og sorte personer. Men de er så at sige besejrede. Det er grotesk, men min pointe er, at det er den dominante position."

"Hvorfor siger jeg postmoderne? Nazisterne var proto-postmoderne i den forstand, at de var ironiske, selvreflekterende og sjove i deres ondskab. De var stolte af deres intelligente grusomhed. Og det er en lighed. Men i dag er der en konstant leg med sandhedens ustabilitet. Ja, sandheden er altid ustabil, sandheden bliver altid anfægtet, men de postmoderne fascister svælger i det."

"De modsiger helt bevidst sig selv. På den ene side appellerer AfD til homoseksuelle vælgere ved at sige, at muslimerne er homofober, og at de ikke ønsker nogen kontakt med muslimer, fordi 'for dem er vores kærlighed en dødssynd.' Og på den anden side siger AfD, 'vi er imod regnbue-lort og kønsvanvid'. Det er usammenhængende med vilje. Faktisk er modsætningsforholdene yderst funktionelle. Det er underholdende, det forstærker benægtelsen, det appellerer til forskellige vælgere, og det holder modstanderne forvirrede."

"De ændrer sig afhængigt af, hvem deres målgruppe er. Alt er en joke, alt er en forestilling, alt er underholdning. Det er det, jeg mener med postmoderne. Det er det overdrevnt skandaløse og måden, hvorpå farce og brutalitet går hånd i hånd."

Fejlskrivning af historien

I over 20 år har Herzog bevæget sig i krydsfeltet mellem sex og fascisme. I 2005 udgav hun bogen *Sex after Fascism*, hvori hun bryder med en grundlæggende historisk misforståelse af den nationalsocialistiske seksualmoral under Anden Verdenskrig. I årene efter krigens afslutning har der i historieskrivningen og den kollektive hukommelse været en idé om, at nazismen var forholdsvis asekuel: At det eneste udprægede seksuelle formål var reproduktionen af ariske børn, som skete indenfor den heteroseksuelle, monogame, ariske familiekonstellation, og at seksualmoralen under bevægelsen var repressiv.

Men den forståelse af nazismens seksualmoral er noget, der er blevet lagt over den i efterkrigstiden. Især som følge af 68'ernes seksuelle frigørelse i Tyskland, som havde behov for at stille sig i kontrast til den forestillede repressive seksualmoral under nazismen. En (ret dårlig) læsning har også været, at en del af nazismens ondskab kom ud af, at de var seksuelt undertrykte.

For at forstå nutidens fascisme, er vi imidlertid nødt til bedre at forstå de fascismer, der kom før. Herzogs seneste to bøger har handlet om eugenik, hvoraf den nyeste, *The Question of Unworthy Life* fra 2024, handler om 150 år historie om, hvordan tyskerne har behandlet folk med handicap og især mentalt handicap. Spørgsmålet om, hvordan vi behandler samfundets mest sårbare – især set gennem en eugenisk linse – siger nemlig en del om, hvor vi er.

"Nazisme handlede ikke kun om racehad mod dem, der blev udpeget som andet, men også om racefrygt – det vil sige om nazisternes angst for ufuldkommenheden i selvet, ufuldkommenheden i den potentielt dominerende gruppe, og den vold, hvormed denne ufuldkommenhed blandt ikke-jøderne blev håndteret," fortæller Herzog. Hun gentager sit spørgsmål fra bogens indledning:

"Og hvordan genkender man en fascisme, når man ser den?"

"En af måderne er, at den nærer en længsel efter narcissistisk storhed, det narcissistiske boost, som al fascisme giver dets tilhængere. Og det giver muligheden for at kunne trampe på de svage. I min optik er det en lige så vigtig del som nationalismen og racismen, fordi det giver den oppustede selvfølelse, der er en kæmpe del af, hvad fascisme er og gør." Herzog peger især på det, hun kalder en "Ny Social Darwinisme" som et af hovedpunkterne i den postmoderne fascisme. Altså en ny udgave af den eugeniske tænkning, der baserer sig på Darwins evolutionære tankegang om, at nogle mennesker fysisk er bedre end andre.

Ifølge Herzog baserer en del af "markedsføringen" af postmoderne fascisme sig også på sex. På samme måde som nazisterne brugte sex – og porno – som markedsføringsmiddel. I deres 2019-kampagne lavede AfD bl.a. en plakat med en nøgen, hvid kvinde, der er bundet til en radiator, hvis ansigt er fyldt af frygt. Foran hende står en mand med en kniv i hånden. "Peberspray virker ikke altid. God politik gør", står der på plakaten.

"Det er anti-muslimsk pornografi," siger Herzog. "Hele vejen igennem opfordrer de folk til at se på nøgenheden, ikke? Det er en dobbelt bevægelse af at give hvide mænd lov til at kigge på en kvindes krop, og samtidig føle sig moralsk overordnet til de angiveligt farlige brune mænd på samme tid."

'Geschäft ohne Scham.' Weimar-kvinder og Josephine Baker, som advarsel til de nazistiske mænd. Fra Das Schwarze Korps, 1938.

'Schön und rein'. Den rene, gode porno med en ren arisk kvinde. Fra Das Schwarze Korps, 1938.

Ny social darwinisme

Denne sammenblanding af sex, nøgenhed og eugenisk tankegods er altså også en spil i dag, siger Herzog. Det bliver en måde at placere sig hierarkisk i forhold til andre mennesker; signalere, at man er bedre, pænere, klogere og mere produktiv for samfundet. Hun ser det særligt i den nyligt genopståede retorik om "klogskab", altså det overdrevne fokus på IQ, som man ser hos typer som fx Elon Musk. Det er en fetichisme om at være født grundlæggende elitær:

"Der er forskelle mellem den historiske fascisme og nutidens postmoderne fascisme med sin revitaliserede sociale darwinisme. Der er en forskel fra nazismens kropspolitik til samtidens kropspolitik. På den ene side er der dog en lighed: En masse nøgne kvinder."

"Sexetheden og løftet om nydelse og løftet om overlegenhed, alt det ligner hinanden. Forskellen er, at fascisterne til 1930'erne og 40'erne havde behov for kroppen til arbejde – til arbejde og til krigsførelse – men nutidens postmoderne fascismer behandler millioner af mennesker som blot engangskroppe. De har ikke brug for vores kroppe længere. Vi er som ingenting."

"For nogle år siden jokede den højreorienterede ideolog Curtis Yarvin, der har påvirket J.D. Vance, med, at uproduktive mennesker simpelthen kunne males op til biodiesel. Og det har højrefløjen afvist som en joke, og Yarvin går straks videre til at sige, at man i stedet kunne sætte uproduktive mennesker i fængsel. Men det er ikke en joke. Inden for de sidste 24 timer er der blevet lanceret et projekt i Utah, hvor de vil fjerne de hjemløse fra gaderne og sætte dem i et interneringscenter. Jeg mener, de er begyndt at gøre det. De behandler store grupper af mennesker som engangsbrug."

"Det er antihumanisme på det mest dybsindige niveau."

/Astrid Plum